

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Redazione ed amministrazione
Piazza Adamich.

Előfizetési ár — Associazione:
Egy évre . . . . . Per 1 anno 6.— frt
Félévre . . . . . 6 mesi 3.—
Negyedévre 3 1.50
2 hóra . . . . . 2 1.—
Külföldre 1 évre. Per l'estero 8.—

FIUME

Kereskedelmi-, tengerészeti- és társadalmi lap.

Giornale commerciale, marittimo e sociale.

Hirdetések és nyiltterek:
Főlvétetnek árszabály szerint a kiadó
hivatalban, (Piazza Adamich).

Továbbá és kizárólag:
Goldberger A. V. hirdetési irodá-
jában Budapest, Váci-utca, Oppel-
ik B-nél, Bécs, Stubenbastei N. 2.

Inserzioni ed articoli comunicati si assu-
mono nell'ufficio di spedizione in Fiume
Piazza Adamich.

1889 november 17

Megjelenik minden vasárnap

17 novembre 1889

A fiumei kikötő.

FIUME, 1889. nov. 16.

Baross Gábor magyar kir. kereskedelemügyi miniszter a képviselőház elé beterjesztette a jelentést azon működéséről, melyet a múlt évben a volt közmunka-és közlekedésügyi ministerium élén kifejtett. A terjedelmes jelentésnek kikötőnkre vonatkozó része főbb vonásainban bemutatja a múlt évben eszközölt és a legközelebb jövőre nézve tervbe vett munkálatokat.

Elmondja, hogy a nagy hullám-
gát harmadik és negyedik szakasza elkészült s a Fiumara deltája, melyet a fa-kereskedelem azonnal le is foglalt, feltöltetett. Ugyanis ez a delta központi fa-akadály helyre-
letett kiválasztva addig is, a míg rendszeres fa-kikötővé ki nem egészítették. Ez egyuttal a pályaudvar kiegészítésével is szolgál s e célból a városon keresztül vonuló s a Fiumara-csatornán egy forgó-
hid segítségével a deltára vezető vá-
gány által össze lett kapcsolva a pályaudvarral.

A kikötőben mindinkább növekvő forgalom s folyton élénkülő tengeri kereskedelmünk, különösen pedig a szabad kikötők 1891. év június 30-ára törvényileg kimondott megszüntetése előzhatatlannal szükségessé tették, hogy a kikötő további megfelelő kibővítéséről a miniszter gondoskodjék. E végből már 1888.

évben elkészítette a szükséges terveket s ezek alapján a fiumei tengerészeti és kereskedelmi szakkörök meghallgatásával megállapította azon munkálatok terveit, a melyek szerint a kikötő a legközelebbi években kibővíthető lesz.

Ezen tervek szerint a következő munkálatok fognak a fiumei kikötőben végrehajtatni:

I. A nagy kikötőben: a) a IV. számú moló s a Rudolf-molótól a IV. sz. molóig terjedő rakpart kiépítése, miáltal a hajók rakodására 480 folyó méter új partfal fogván a rakodás czéljaira rendelkezésre állani, ezzel a fejlődő forgalom igényei hosszabb időre kielégítést nyernek, s e mellett a IV. sz. moló kiépítése által a kikötő medencéjében a viztükör nagyobb nyugodtsága is elérhető lesz; b) a Mária-Terézia hullám-
gát további 100 méterrel való meghosszabbítása az újon épülő rakpart és moló védelme s az előkikötő nyugodt vizállásának biztosítása czéljából; c) a keleti rakpartnak 20 méterrel való kiszélesítése, a mi eltekintve a mostani partfal rozszant voltától, azért is indokolt, mivel az ezen kiszélesítés által nyerendő területre a rakodás és vágyúnyfektetés czéljából mulhatatlannal szükség leend.

II. A Fiumara Deltán egy központi fakikötő létesítése, melyet a nagy mértékben fokozódó forgalom igényei tesznek szükséges-

sé. Erre nézve a fiumei kikötő m. kir. építészeti hivatala által több alternatív tervet dolgoztatott ki a miniszter és ezek közül a tengerészeti és kereskedelmi illetékes szakkörök meghallgatása után, mint legmegfelelőbbet, azt fogadta el, mely szerint a Deltán 165,208 négyszögméter terület feltöltésével oly kikötő létesíttessék, melyben 8 nagy és 5 kisebb hajó rakodására szükséges rakodó-part lesz előállítható. E mellett figyelembe vette a tervnél, hogy a Fiumara-csatorna bejárata kisebb hajók számára biztosíttassék s hogy a Mária-Terézia hullám-
gát átvágásával a fakikötő a nagy kikötővel egy csatorna által czélszerűen összekapcsolható.

Ezen nagyobb szabású építkezések által a fiumei kikötő remélhetőleg abba a helyzetbe fog hozni, hogy folyton élénkülő tengeri forgalmunk fokozott igényeit hosszabb időre kielégítendő.

A dunagőzhajózási társaság részvényei új kezskben.

A dunagőzhajózási társaság részvényeinek tetemes része az osztrák fölhelyeztetés melletti ment át. A változás köv. tiszteletben remény van rá, hogy a D. G. társaság vezetésében a jövőben oly fordulat fog beállni, mely lehetségessé teszi a társaságnak a kiegyezést a magyar kormánnyal. „Noha — mondja a N. W. Tagblatt — Magyarországon

még bizonyos bizalmatlansággal tekintenek is az osztrák fölhelyeztetésre, még sem foreghat fönn kétség aziránt, hogy e bizalmatlanság meg fog szűnni, mi-helyt ott meg fognak győződni a nevezett intézet loyális szándékairól és céltudatos eljárásáról. — Kivánatos a dunagőzhajózási társaság érdekében, hogy így legyen.

Az említett lap egyébiránt a magyar közlekedésügyi politikát is közelről érdeklő tervről ad hírt. Szó van ugyanis arról, hogy Rittershausen Hermann, a ki nemcsak az osztrák északnyugati vasutnak forgalmi igazgatója, hanem az osztrák északnyugati gőzhajótársaságnak is igazgatótanácsosa, megnyeressék a dunagőzhajózási társaság vezetése számára is. Az osztrák északnyugati vasut, ille-
főleg az elbavölgyi vasut kornenbugi és lanbei átrakodó helyei által ugyanis közvetlen összeköttetést létesített a du-
nai és az elbai gőzhajózás között. Ezzel Európán keresztül, Hamburgtól a Szulina-torkolatig egy nagy vonal áll elő, mely — ha egységesen és észszerű díj-
szabási elvek szerint vezetettik — jelentékeny fordulatot idézhet elő a közép-európai és kivált a keleti forgalomban. Az olcsó vízi szállítással a vasutak csak nehezen versenyre kényszerülnek. Az idézett lap szerint a tervvel az érdeklőkörökben komolyan foglalkoznak. E híreket részben megerősíti egy másik bécsi lap, a N. Fr. Pr. közlésménye is.

A dunagőzhajózási társaság tudvaleg szubvenciót kért az osztrák kormánnytól. Ez a kérdés valószínűleg a társaság idei mérlegének lezárása után fog szövegre kerülni. Hihetőleg az fog szóba kerülni, hogy a társaság alsó-dunai gőzhajózási tevékenységét a jövőben megkezdje volna — mondja az utóbb idézett lap — Magyarországgal megegyezésre jutni, ugy esetleg oly közös szubvenciói ajánlatot, mely elég nagy volna, hogy ellensúlyozza az Oroszország ál-

A „Fiume” tárczája

Dalmácia visszacsatolása a magyar birodalomhoz.

IRTA: DR. HAVASS REZSŐ.

IV.

Egészségi szempontból is kitünő hely Dalmácia. Főleg a mellbetegnek nyerne ez ország balzsamos levegőjében üdülést. Enyhébb és illatosabb levegőt nem is képzelhetünk, mint Lacroma szigetén, mely az e-hunyt trónörökösnek is kedvencz tartózkodási helye volt. Lesina pedig mint klimatikus gyógyhely már előnyösen ismeretes.

Kereskedőink szintén jól tennék, ha a dalmát piacokat meghódítani törekednének. Jelenleg Trieszten át Ausztria urálja a helyzetet, s meg kell adni, hogy az osztrák kereskedők és iparosok nagy élelemsséggel járnak el. Az osztrák iparos megfigyeli a lakosság használati tárgyait, a kedvelt színeket és mintákat, s csakhamar ott terem a hű és olcsó utánzat. A legfőbb dalmát falvakban találkozunk bécsi kereskedőházak ügy-

nökeivel, kik gyakran nem csekély fáradsággal, de annál több elismerést érdemlő szívós kitarással barangolják be a vidéket.

Téved a ki azt hiszi, hogy Dalmácia tespedésben van. Különösen azóta, hogy Bosznia és Hercegovina belsejébe az út szabad és biztos, Dalmácia kereskedelme lendületnek indult, s főleg Spalato van szép fejlődésben. Fiumén át aránylag olcsón és könnyen juthatunk Dalmáciába. Kereskedőinknek és iparosainknak nem ajánlható eléggé, hogy az ottani előnyösen megváltozott viszonyokat, osztrák szomszédaink módjára — kiknek a zóna-díjszabás életbeletetése óta költségesebb az odajutás, mint mi nekünk — felhasználják, s a dalmát piacokkal összeköttetésbe lépjenek.

Dalmáciában a behozatal értéke évenként átlag 87 millió, míg a kivitelé 7 millió o. é. forint. Behozatnak: gyarmatgyógyászati és fűszerárúk, mezei és kerti termények, szőtt- és kötött áruk, ruhák, fém és üveg. Kivitelre kerülnek: állatok és állati termények, italok, zsiradékok és zsiros olajok. Bor évenként 728 000 hektoliter terem. Olajbogyóból évenként gyakran 5 millió kilogr. faolajat termelnek, s a jöhrnevi dalmát ma-

raschino-liqueur évenként 100.000 frnyit értékben kerül kivitelre.

Előre láthatólag a dalmát kiviteli cikkek nálunk is fognak vevőkre találni. Több nagyobb borkereskedőnk már jó idő óta vásárolja a sötét vörös színű dalmát borokat, s előnyösen használja fel vegyítés által a magyar borok minőségének s így értékének emelésére. A dalmát is szívesen fogják a velünk való üzleti összeköttetést keresni, ha tapasztalják, hogy terményeiket nálunk is eladhatják.

A szellemi és anyagi téren való érintkezés a legjobb eszköz a kölcsönös megismerésre, a mely ismét csirája lehet a kölcsönös bizalomnak és becsülésnek.

Az érintkezés létesítése és fejlesztése kétféleképp történhetik: a kormány beavatkozása által és társadalmi uton. A dalmát mérvadó körök meg kell győzni, hogy Dalmácia, mint hajdan, most is nyerhet Magyarországtól védelmet és támogatást, de a mellett a dalmát nemzetiséget nem bántják, s Dalmácia büszke fia Szent István koronájának népeivel egyetve is dalmátoknak vallhatják magukat. Nagy súlyt kell fektetni kormányunknak arra, hogy Fiume és Dalmácia között minél élénkebb le-

gyen a hajózási összeköttetés. A tudományos társaságok s a kereskedelmi és iparkamarák pedig terjeszték ki figyel-
müket és működési körüket Dalmáciára is.

Ily módon kell Dalmácia visszacsatolását előkészítenünk. 21 éve immár, hogy az 1868. XXX. törvényczikk megalkottatott s azóta mélyszéles álomba merült a visszacsatolás kérdése. Ideje, hogy felébredjünk! De a mily mulasztás volt, hogy törvényhozásunk és kormányunk e kérdéssel eddig nem törődtek, ép oly téves lenne, ha a visszacsatolást most rögtönben megvalósítani akarnók. Dalmáciában előbb a kint hangulatot meg kell teremteni, s mint annak idején a fiumei nyilatkozatok, hogy hozzáink tartozni akának, a dalmátknál is legyen általános a kíváncsiom a visszacsatolás iránt. Ép azért a visszacsatolást a jelzett módon elő kell készítenünk. Az „előkészítés”-hez azonban haladéktalanul hozzá kell fognunk s közönnyel tartoznunk a hazai sajtónak, hogy a dalmát tartománygyűlés legutóbbi tárgyalásából kifolyólag a dalmát kérdést föllevenítette.

Az első lépés tehát megtörtént. A kérdés szövegre került, s ha anna

tal támogatott Gagariu féle társaság törekvéseit. Ellenében az osztrák kormány a birodalmi gyűlés elé egy kizárólag osztrák szubvenció iránti törvényjavaslatot terjesztene. E szubvenció összege még nincs megállapítva, de semmiesetre sem lesz kevesebb a rézszvenciótöke egy százaléknál, azaz 250,000 frtnál.

Velence kereskedelme.

Velence kikötőforgalma, miként az enél közzétett statisztika adatai bizonyítják, évről évre nagyobb lendületet vesz s a régi világhatalma fölött sajnálkozó városnak ez az emelkedés bizonyára nyugtató némi kis vigasztalást, hogy a régi „jó idők” felünneséről azon kikötővárosok is panaszkodni mernek, a melyek történeti nagy munkokra nem hivatkozhatnak ugyan, de „self-made” jelenüket derék tevékenységüknek köszönhetik.

Velence kikötőjében a múlt három év alatt 2119 hajó fordult meg, az ez idők között megelőző három évben pedig csak 1068.

De nem a kikötőjében megfordult hajók számától kell Velence kikötőforgalmának emelkedését megítélnünk, hanem attól, hogy milyen hajók fordultak meg a nevezett kikötőben, mert míg az 1882-ik hajó között, melyek az 1882-ik évben ott horgonyt vetettek, vitorláshajó 121, gőzhajó pedig csak 182 volt, addig a gőzhajók hatvan százaléka a múlt évben betengetésre emelkedett, miután egy 802 hajó között 620 gőzhajó volt.

Kereskedelmi forgalma hasonlóan emelkedett, mert míg 1882-ben áru-bevitel 84,265 tonnát, áru-kivitel pedig 8,843 tonnát s így összesen 43,108 tonnát tett ki; addig a múlt évben az import 372,035-re, az export 22,006-ra, tehát összesen 394,041 tonnára szaporodott fel.

Ez a lendület annál inkább feltűnő, mert az imént említett 1887-ik évi 267,672 tonnát kitevő forgalmáról agrott fel így jelentékegy többlet.

E ridég számok elég világosan tudtunkra adják azt a tény, hogy Velenceben határozott versenyhársra lettek a Földközi — és Adris tenger emporiumai, kivált ha ehhez a körülményhez hozzá számítjuk meg azt az áldozatkészséget is, a melylyel a lagunák antik városának kikötője nagyobb erőfeszítési képességét feközni kész, rézint azzal, hogy kikötőjét kiegészítőleg felváltva építi, rézint azzal, hogy szakértelmével kombinált vasúti összeköttetésekbe is nagyobb tökéletet feközt.

Kivihető így lesz Velencenek az a terve, a mely szerint Középeurópát ő akurja transito-kereskedelmével ellátni azon terményekkel, melyek a Fekete-tengeről indulnak felénk.

megoldására komolyan törekszünk, talán nincs is távol az idő, midőn a dalamát képviselő nem az osztrák birodalmi tanácsban, hanem a magyar országgyűlésben fognak állni. Dalmácia visszacsatolhatván, tengeri hajózásnak és kereskedelmünk akkor nyeri majd csak meg az igazi alapot a nagyművi kifejűlődésre, s Magyarország hatalmas tényezővé válhat a nemzetközi forgalomban. A megváltozott helyzet Dalmáciának is csak javára lehet, s mint hajdan ez országának a magyar fennhatóság fényt kölcsönzött, úgy reméljük, hogy a hozzánk visszacsatolt Dalmáciára újabb a felvirágzás korszaka fog bekövetkezni.

A gondviselés megörzözte Ragusa főterén a Roland-oszlopot. Hiszünk, hogy annak rudjáról nem sokára — mint századokkal ezélett — ismét büszkén fog lobogni a magyar zászló, hazánk és Dalmáciának javára és dicsőségére!

(Vége)

Különbféle hírek.

József főherceg nálunk. József főherceg e hó 11-ikén este visszatért Fiuméba. Ő fenségét Cattinelli tábornok Ciotta lovag polgármester, br. Hoffmann térparancsnok, Biscontini rendőrfőkapitány, Liszkay honvédszázados és dr. Kisselják udvari orvos fogadták.

Gróf Zichy Ágost magyar királyi kormányzó tegnapelőtt családjával együtt, visszaérkezett körünkre.

Fiume és Trieszt szabad kikötőjének törvény által való megszüntetése tárgyában a magyar és osztrák kormány között már régóta folyó tárgyalások, — hír szerint, végleges megállapodásra vezettek.

A kir. tábla decentralizálása tárgyában a budapesti ügyvédi kamara — mint az Ügyvédek Lapja írja — följterjesztést intézett az igazságügyminiszterhez, melyben kifejti, hogy a budapesti kir. tábla területén 8, a marosvásárhelyi kir. tábla területén pedig 1, és így összesen 9 kerületi másodbíróságot, illetőleg „feltörvényszéket” tökéletesen ki-elégítőnek tart. A városok, melyekben kir. táblák volna felállítandók, a feltérjesztés szerint a következők: Budapest, Debreczen, Kassa, Sopron, Pozsony, Temesvár, Szeged, Pécs, és Kolozsvár. A feltérjesztés szerint a budapesti föltörvényszék területe 15 törvényszékre 857 négyeszőg mértföldre és mintegy 4 millió lakosra terjedne. A beosztott törvényszékek mind-egyike közvetlen (vas úti) összeköttetéssel bír a fővárossal. *Fiumét, helyt távolsga dacára Budapesthez csatoltnai javasolja a kamara közjogi indokokból. Fiume részére önálló másodfolyamodási bíróság felállítását a kamara nem javasolja. Nagy nehézségekbe ütközik a pécsi kir. tábla területének megállapítása, mert a város vasúti összeköttetési a vidékkel a lehető leg-szerencsétlenebbek. Helyette esetleg Nagy-Kanizsa volna figyelembe vehető, melynek közvetlen vasúti összeköttetési-ei vannak. A temesvári táblát illetőleg csupán Pancsova az, mely e várossal közvetlen összeköttetésben nincs. Temesvárral szemben Arad geográfiai indokokból nem hozható javaslatba.*

Gyorsvonat Fiuméba. A m. kir. államvasutak fiume-budapesti vonalán decz. 1-től gyorsvonat fog közlekedni. A fiumei személpályaudvar újjáépítésének megkezdését hír szerint, újvére tüzték ki, de nagyon kívánatos is lenne, hogy megkezdjék az építést, mert a mostani pályaudvar sehogy sem felel meg a személforgalomnak.

A fiumei kikötő kibővítése. A mint a magyar kir. közmunka- és közlekedési miniszterünknak, múlt évi működéséről a képviselőházhöz beterjesztett jelentésében is olvassuk, — kikötőnk kibővítésének elmulasztása 553,434 forint 80 krajczárba került, mely összeghez járul még 23,609 frt 65 kr kezelési költség.

A király gróf Andrásynál. A király e hó 12-én egy órai látogatást tett a grófnál, ennek budai palotájában s ő felsége meleg köszönettel és a szavakkal búcsúzott el tőle: „Szerencsés utat Abbaiba!” A mint legközelebb mi is jeleztük, gróf Andrásy nehány hétre Abbaiba jön s a mint halljuk, Volosán a Minach-féle villában fog lakni.

Festő-iskola Fiumében. Istvánffy Gyula kiváló festőnk Münchenből, városunkban tanfolyamot nyitott táj-és arczképfestésből. A tanfolyamra már eddig is többen jelentkeztek kezdők és olyanok is, a kik e nemes képművészet titkaiba a mestertől be akarják magukat avatlatni, Istvánffy a napokban egy kis kiállítását is fog rendezni festményeiből.

Messzelátó a Mont-Maggiórén. Schubert bécsi kertészeti felügyelő a Monte-Maggiórén egy messzelátót szándékozik felállítani, a mely mintegy 18,000 márkába kerülne. Ez a telesz-

kop is bizonyára több turistát vonz majd fel a hegyre, mint az a kényelem, a melylyel a hegyen szerénykedő prytaeum fogadta vendégeit.

Verdi-ünnepély. A mára hirdetett Verdi-ünnepély, melyet a helybeli Società filarmonica rendez, — azon okból, mert ma a színházban előadás lesz, melyen a Verdi-jubiläumon való közreműködésre jelentkezett színházi tagok játszanak, holnapra lett elhalasztva. A színházi zenekar tagjain kívül közre fognak működni: Busi kisasszony, Giannini, Pini-Corsi és Travagnini utak.

Dalmácia hejlytartója. Hasekovich altábornagy, Dalmácia kormányzója tegnapelőtt, este Fiuméba érkezett és másnap újjel a „Fiume” nevű gőzösön Zarába tovább utazott.

A fiumei torpedógyár. A rendkívüli gyorsasággal világhírré emelkedett Whitehead-féle torpedók gyártához anyai megrendelés érkezett, hogy a múlt években leszállított munkások számát ismét szaporítani kell. Legújabbban az angol tengerészeti miniszter 150 darab új torpedót rendelt meg, Franciaország pedig 80-at. Megrendelések érkeztek továbbá Chili és Argentína köztársaságok kormányától, sőt a mint halljuk, Olaszország is el akarja veltetni tengerészetiét.

Előnyeink. (1) Még ilyesmikről is beszélhet egy hetilap? Nagy szó ez az ő szá-jában! Mikor biztosra foghatja, hogy a tudósok hamarabb felfedeznek egy kó-lónyi bacillust, meg vagy hat hizott kókroditust egy csöpp destillált vízben, mint a kávéházi újságírók egy ikrányi előnyt bármely hetilapban, ágaskodják bár a feje tetejére. Miért? Azért, mert ha komoly képpel ledarálja a múlt hét krónikáját, az is baj: mindjárt akad ember, nem is egy, a ki „legalább száz esztendővel ezélt” tudta minden hí-rét. Viszont ha válogat a hét esemé-nyekben, melyeknek a száma néha föl-szaporodhatik tömérdekig, de legtöbbször lelkiismeretmaradás nélkül olyan szépfelére meszelhetnének ezt a rovatot, mint a fiskus a „Hrvatska” vezérezik-eit, az is baj: rögtön kimondják rá az ítéletet, hogy üres a butik, csukják be. Pedig ép azt az előnyét nem lehet elvi-tatni, hogy a „kellő apparatús hiányá-ban” s „térzsükében” nem kénytelen tu-domást venni az olyan kapzszakodó té-nyekről, mint a milyent például a múlt vasárnap is megeselekedett a Caffè Grandeban az a — véletlenül — hor-vát nemzetiségű uriember, a ki erőnek erejével be akart csapni kanuszának, hogy a „német disznó” kihajtsa a „horvát” Fiuméből. Ez a legjobb esetben indis-cernibilisnek vélt előny igazán megbe-csilhetetlen egy fiumei magyar lapnak, a mely nem gyöz eléggé hallgatagnak lenni, hogy krakélernek ne kiáltssk ki s eléggé óvatossnak, hogy rá ne szolgál-jon erre az ékes jelzőre: sovínista. Ek-kora előny, még ha egyetlen egy van is belőle — hogyne érdemelne meg azt a kitüntetését, hogyne *clonyólcuk* neveztessek!

Utazás Olaszországba. Az esős, zordabb idő beálltával hazánkba rendezsen sokan szoktak Olaszországba utazni, részben azért, hogy látia természeti és művészeti csodáit a legal-kalmasabb időben nézzék meg, részben mert egészségek úgy kívánják, hogy a hidegebb hó-napokat enyhe hőmérséklet alatt, a földközi ten-gyer partján töltsék. A közönség e kétféle í-génynek kíván megfelelni a magy. államvasutak városi menetgyörgyjébe, midőn december hó 11-én kirándulást rendez Olaszországba. Az utazás úgy van tehát kombinálva, hogy akik csupán a Rivierára akarnak menni, tehetik ezt is, míg akik hosszabb körutat akarnak meg-tenni, azoknak is segítségére lesz a városi men-etgyörgy. Ami az együttes utazást illeti, természetesen, hogy minden utazó a lehető kényelemmel lesz ellátva, de azon eshetőséggel számítva, hogy lesznek betegek is, akik az utazás fáradaimait csak teljes kényelem mel-lelt bírniák ki, a menetgyörgy iroda a szükség-hez képest egy vagy két „waggon lite”-t csatol a különvonathoz s oda is lesznek jegyek válthatók. *Magának az utazásnak terve az, hogy az egész társaság külön vonaton indul Buda-pestből december 21-én s együtt utazik Fiuméba, illelőleg Abbaiba* Itt a társaság feloszlik, s meggy kiki akár külön, akár csoportokban Olaszország valamelyik irányában, melyekre nézve a menetgyörgy egyes körutakat álli-tott egybe s rendkívül megrészkelt áron beosét a turisták rendelkezésére. E körutak érinik Abbaizián kívül Cormonsot, Velencét, Milánót, Turint, Florenzét, Genát, Rómát egyfelől; vagy összeállítható az utazás úgy, hogy a tou-rista utaztatik Rómától Nápolyig is; esetleg Velencéből egyenesen a Rivierára megy s meg-látogatja vagy hosszabban tartozkodik San-Remóban, Nizzában, Monte-Carlóban. A ki-dandó jegyek, bámerre szólnak, használh-

tók bármiről felhét gyorsvonatok is. Minden éntendő ponton a menetgyörgy helyezi el az utasokat s gondoskodik teljes ellátásról ak-kép, hogy az utas még itthon megválthatja je-gyét, bejelentve, hogy pl. Velencében hány na-pot óhajt időzni, mennyit Nizzában vagy Ró-mában vagy Turinban, s azt is, hogy milyen minőséget óhajt az ellátásban? Az utas így je-lentékenyen előcsobban jut az elszállásoláshoz és únes kivéve azon kellemetlenségeknek, hogy megérkezve valamely helyre, fogadóról fogad-órakelljen mennie lakást keresni, a mi tektát télen, hahte sasonban bizonyos nehézséggel jár. Az esetleg megmaradandó ellátási jegye-ket a menetgyörgy csekély kezelési százalék levonásával visszaváltja. A részletek fölül a legközelebb megjelenő program fog felvilá-gosítást nyújtani, a mi bárkinek kívánatra meg-küld a m. á. v. menetgyörgyóra Budapest, Hungária-szűlő.

A világitó bacillus. Giard francia tu-dos legújabbban azzal az elmélettel lépett föl, hogy a tenger világitását bacillus okozza. Eddig az tartotta a tudomány, hogy a tenger-viz villámolása, mely tüneményt a tenger-részek nagyon jól ismernek, ázlagállatkáktól ered, a melyek bizonyos körülmények közt a víz színére emelkednek. Giard szerint ezek az ázlagok csak hordozói a világitó bacillusok-nak s ezek a tünemény elődi okozói. Fölte-dezésére úgy jutott, hogy a tengerparton sél-tálván, egy világitó csigát talált, melynek meg-vizsgálásánál azt látta, hogy felülete repupa bakteriummal van borítva s ezek hirtelenk világitást. Kísérleteivel behizonyította, hogy e világitó állapotot, mely tehát beteges tünet, át lehet oltani más puhányok testébe. Ily uton két nap alatt háromszáz csiga-félt tett vilá-gítóvá. Nyolcz nap múlva azonban ezek az áll-atok megszűnnek élni. Giard a rothadt halak ismert világitását is a világitó bacillusoknak tulajdonítja, sőt azt is állítja, hogy az emberi holttesteket szintén világitókká lehet tenni ily módon.

A magyar állami jöszágok értéke. mi-előtt azoknak áruba bocsátása kezdetét vette volna, kereszszámban száz millió frtra ment. Az utóbbi években foganatosított eladások kö-vetkeztében mintegy negyven millióra szállt le az állam tulajdonában levő jöszágok értéke. Ebből tízennyeg milliót több regele-vagyon s mint ilyen, természetesen nem kerül eladás alá. Kilenc millió frtra megy azon jöszágok értéke, a melyek állandóan telepitési célokra vannak fúntartva s ennek folyán a pénzügyi tárca keretéből kivételével áthelyeztetek a föld-művelési miniszteri ön kezelésébe. Ezek szerint mindössze körülbelül húsz millió forintot képvisel azon állami jöszágok értéke, melyek jövőre eladhatók.

Léghajózás Kínában. A kínai kormány ez utóbbi időben rendkívül nagy érdeklődést tanusít a léghajózásnak katonai célokra való alkalmazására iránt. Li-Hung-Sang alkirály francia iparosok által már készíttetett is egy ae-roonautikus telet. A tizenhárom katonai iskolá-ban már több kísérletet is tettek léghajóval a a kínaiak már bele is tanultak kissé a lé-g-hajózás titkaiba. Az utóbbi napokban a kínai kormány ismét egy új léghajót rendelt meg Franciaországban.

Az életmentési ügy az Egyesült-Államok-ban. Az életmentési társulat Észak-Amerika-ban 222 mentési állomással rendelkezik, melyek 1888-ban 411 állomástól vették kezdelé-kezték. A partra vetett hajók 3653 főnyi le-gényességéből 3641 embert mentettek meg. Az elpusztult hajók által képviselt 47,776 425 frank értékéből csupán 8,894,000 frank veszett el végkép. Azonkívül a mentők segédkezet nyuj-tottak még 133 kisebbeszeri parti járművek mentésénél s ezeknek 297 főnyi légenységéből 292-öt mentettek meg.

Uj foglalkozás nők számára. A múlt év folyamán sokat írtak az angol lapok arról a tervről, a melyet egy élelmes londoni ember eszelt ki a foglalkozás nélkül levő nők boldo-gítására. Arról volt szó, hogy a Londonba özönlő idegeneket ezenül nők is kalauzollas-sák, ha erre képesítik magukat. A dolog el-len sok kifogása volt akkoriban a puritán an-gol erkölcsnek, de végre mégis diadalmaso-dott az eltre való eszme. Mint Londonból írják, ott a Boeckspur Streeten, hol a legtöbb idegen szokott megérkezni a nagy világyá-rosha, múlt szerdán nyitották meg a Miss Eavis által alapított „női kalauzok irodájá”-t, melynek az a célja, hogy a városba érkező idegeneket ügyes s kiképzett nők által kalau-zoltassa. A kalauz nők ily módon tisztességes és nem is nagyon terhes kereset-móddhoz jut-nak. Az első, a kit egy ilyen nő-kalauz a To-weren keresztül vezetett, valami osztrák em-ber volt, a ki vezetőjével nagyon meg volt elé-gdedve. A vállalat jövedelmeinek igérkezik, mert már első nap harminc ilyen kalauznő-nek akadt dolga.

Orosz katonai idyll. Oroszországban úgy látszik, még mindig nem járt le a Petemkin-féle festett falvak korszaka. Ezt bizonyítja leg-álább a Gradianin katonai tudósítójának egy nemrég megjelent czikke, a melyben elmondja, hogy valami magasabb rangú katonatiszt nem-rég váratlanul szemlét tartott egy ugynevezett „mintaszél” felett. De mikor behatóbb vizs-gálat alá vette az éltb mintaszél ren ben kikötött felszerelési tárgyakat, legnagyobb meg-lepetésére észrevette, hogy csak az első sor-

ban levő bi sorok itytestesit az orosz tott rém!

Ker

A z Baross ter a p tere a rifa éar reskedel számozk lendület tus 1 t lamvasu datott szomsz a távol A n eredmi véglego vrt 85 E fölso gyobb, magyar államos együttv pécsi va meg elk

A ma kedelem határozta miniszter zatalat a kolossal, rök jelen gyarorszo vetkezték

Dun zás pozs Sándor l van elég dsával, munkap noha mé kanapra lalkozók deuité

épitési k forintot, tot és suttó-ah biztosítá hatazása ki a viz vanót ki tró-gépb harminc aprób i vetkezté közeled

is csak mert a mert a is és egyszer a mely csalóköz ily nagy v állásn kálakol átkeli k tolyamoc zetéség.

Uj

napok főváros sítése bécsi b vezeték a N. F zák — lőin ki tük Tis létrejö lomma ama ta ögykör ből val álltal a ről sző vaslat ipari e toknak Az újo részeg egyeb közölő gépte tesítés meglel tet m

ban levő tárgyak voltak valódiak, míg a többi sorokat durván vászonra vetett képek helyettesítették. Adja isten, hogy annak idején az orosz hadsereg fele is csak vászonra festett ránkép legyen.

Keresk. és tengerészeti hírek.

A zóna eredményei számokban. Baross Gábor kereskedelmiügyi miniszter a pénzügyi bizottságban költségvetése tárgyalásakor ismertette a zónatarifa eredményét október hó 10-ig. A kereskedelmiügyi miniszter által közölt számok a személyforgalom rendkívüli lendületét tüntették fel. 1889. augusztus 1 től október 31-ig a magyar államvasutak összes állomásai által kiadott 3 324 239 személyjegy, ebből a szomszéd forgalomban 1 736 628 jegy, a távolsági forgalomban 1 587 611 jegy. A magyar kir. államvasutak üzlet-eredményei a folyó év első felében a végleges számadások szerint 8.157.191 frt 85 kr üzleti eredményt tüntettek ki. E főösszeg 825.574 frt 53 krral nagyobb, mint a múlt év első felében a magyar államvasutakon és az időközben államosított magyar-nyugoti vasuton együttvéve mutatkozott. A budapesti vasút számadatai a folyó évben még elkülönítve vezetettek.

A magyar zónatarifa és a galicjai kereskedelem. A krakói kereskedelmi kamara elhatározta, hogy az osztrák kereskedelmi miniszterrel együtt kért a zónatarifa behozatalát az osztrák államvasutakon, azon indoklással, hogy a nyugat-galicjai kereskedők jelenleg nagy hátrányban vannak a magyarországi vasutakon behozott zónatarifa következtében.

Dunaszabályozás. A felső dunaszabályozás pozsonyi művezetősége, melynek Kezdec Sándor kir. főmérnök a főnöke, az idén meg van elégedve a szabályozási munkák előhaladásával. Mint egy tudósítás jelenti, a folyó évi munkaprogramu már közel áll a befejezéshez, noha még a hidegebb idő beálltáig több munkanapra van kilitás. Naschaner és Popper vállalkozóknak szerződésük volt az évben. Műveiket akadálytalanul dolgozhattak. Az ideiglenes költség jóval felülmúlja az egy millió forintot. Közülük négyezer köbméter gránitot és másfél millió köbméter földmunkát és sűrűn almasi bányából a medereljárások partbiztosítások és köbmozgatókhoz. A kővetőgép hűtőszereket köbméterrel több anyagot emeltek ki a vízből. A kővető négy gözhajó öt hatvanöt kövohajó szállította folytonosan a kőtrózpépből, egy elevátorból, hat gözhajóból és harminc sárhajóból állott, nem számítva az apróbb járműveket. A kanyarok átészése következtében másfél órával rövidült a félfele közlekedő gözhajók utja; de azért néhol mégis csak sűrűn munkát végzett a vállalat, mert a folyam szeszélye zónátot rak itt és ott is és nem ritkán kellett újra kezdeni a már egyszer bevezetett munkaszíntet. Így például a medvei kompart, mely a Csillárok és családokhoz (győrel való forgalmat) közvetíti, oly nagy zónát képződött, hogy alacsonyabb vízszintnél a gőzré csak nagy körűl áran lázlekedhetik, a mi meglehetősen kellemetlen az átkelő közönségére nézve. Az érdekeltek már folyamodtak is, hogy segítsen rajtuk a művezetőség.

Uj magyar iparbank. Az utóbbi napok alatt sűrű tanácskozások folytak a fővárosban egy új magyar iparbank létesítése ügyében, melytől tudvalevőleg a bécsi bankkegyesenét már a tavaszszal tervezett volt. E tanácskozásokban — mint a N. Fr. Pr.-nek Budapestről táviratozták — az említett bécsi intézet képviselői kivül, még ama fővárosiak, köztük Tisza István is résztvettek, kik a bank létrejövetele iránt érdeklődnek. Ez alkalommal is többször érintkezett a kormány ama tagjaival, kiknek az alapítandó bank ügykörükbe tartozik. E tanácskozások utóbbi való felvételére impulzust a kormány által a gyáraknak adandó kedvezményekről szóló törvényjavaslat adta, mely javaslat tudvalevőleg kilitásba helyezi az ipari célokra alapítandó részvénytársulatoknak a bélyeg és illetékmentességet is. Az újonnan alapítandó magyar iparbank részére mindezek felül a tervezők még egyéb kedvezményeket is ki akarnak eszközölni. A kormány készségesen megígerte támogatását mindolyan intézet létesítéséhez, a mely az ipari céloknak megfelelő, de ez esetben konkrét igénytet még nem tett és így a bankalapítás

terve ma is csak abban a stadiumban van, a melyben tavaszszal volt, az ügyet sem végleg el nem ejtették, sem aktualitással nem bír a közel jövőben és annál kevésbé lehet szó a szervezéséről.

Vasutaink tanulmányozása egy orosz műszaki tiszt által. A bécsi orosz követtség megkereste több hét előtt a közös külügyminiszteriumot, hogy engedtesse meg Wéndrich Alfred orosz műszaki ezredesnek és vasutügyi főfelügyelőnek, monarchiánk vasúti berendezését nem általánosságban, hanem következő halározzal tanulmányozni: 1. a vasúti mentőszolgálatra vonatkozó szabályzatokat; 2. a fertőztelítőkészülékeket; 3. a zónatarifa rendszerét; 4. a helyi érdekű vasutak üzletszabályzatát; 5. A felső felügyelet ellenőrzési rendszerét s a forgalom biztonsága érdekében tett intézkedéseket; végre 6. A teherkocsik használatát közönséges tehervonatoknál és különösen szénzállításnál. Gróf Kálnoky külügyminiszter kijelentette az orosz kormány ezen kérélmére, hogy az általa képviselt érdekek szempontjából nem forog főm akadály az ellen, hogy Wéndrich ezredesnek megadásanak a részletes válaszok a fent érintett kérdések fölött, ki ötével természetesen oly ügyeknek, melyeknek titokban tartását oly szükségesnek inlokója. Az orosz kormány kérélméről s a külügyminiszter imént említett főfogásáról a hadügyminiszter is értesített, ki az említett katalóg mellett szinten nem emelt kifogást. Csak ezután került az ügy a magyar s az osztrák kereskedelmi miniszterek elé. Baross Gábor ker. miniszter ez ügyben már rendelkezést intézett a magyarországi vasutak igazgató-ságához, melyben figyelmezteti őket, hogy az orosz kiküldöttek a szükséges felvilágosításokat kellő óvatossággal adják meg.

A magyar fegyvergyár-társaság tudvalevőleg kötelezte 1890. január 1-én 3000 darab próbafegyvert szállítani a magyar kormánynak. Mint-hogy azonban a fegyvergyár-társaság a fegyvertartakat a szerződésileg kikötött határidő letelte után 104 nappal később kapta, nincs azon helyzetben, hogy január 1-én a 2000 darab próbafegyvert szállíthassa, mivel az említett késedelem miatt a gyár berendezése nem készülhetett el teljesen; a társaság kéri fogja tehát a magyar kormányt, hogy hosszabbítsa meg a határidőt a próbafegyverek szállítására, a mire a kormány, hir szerint, kész. A társaság a bírság fizetése alól is fölmentetnék.

Az osztrák-magyar Lloyd tarifái. A külügyminiszterium a magyar és az osztrák kereskedelmi miniszteriumot e hó 18-ára konferenciára hívta meg, a melynek tárgyát az osztrák-magyar Lloyd új tarifája fogja képezni, mely ügyben egyrészt a magyar és az osztrák kormány közt, más részt e két kormány és az osztrák-magyar Lloyd-társaság közt már hosszabb idő óta tárgyalások folytak. A külügyminiszterium egyidejűleg a nevezett társaságot is felszólította, hogy a konferenciára képviselőket küldjön.

Egy dynamitgyár-társaság részvénytőkéjének fölemelése. A Nobel-féle dynamitgyár-részvénytársaság közgyűlése elhatározta volt, hogy a részvénytőkét 500.000 forintról két millió forintra emeli föl. Az osztrák kormány, mint Bécsből jelentik, helybenhagyta ezint határozatot.

Hajótörés. A „Cheesbrough“ nevű amerikai hajó, mint Newyorkból sürgönyzik, Japan északi partjainál történt szenvedett. Tizenkilenc ember esett áldozatul.

A kereskedelmi miniszternek a múlt évről összeállított jelentése érdekes képet nyújt az említett évben végzett utépítési, utfontartási s vízépítészeti munkák s a hazai vasutügyi stb. fejlődéséről. E tételek közül itt a

folyami vízépítéséről s a vasutak hosszúságáról kimutatott végösszegeket emlíjük ki. A Dunán 1888-ban két folyamszakaszban történtek nagyobb szabályozási munkák és p-dig a dévény-dunaradványi és a ricalmáshartau madocsái szakaszban. Az előbbi szakaszban a munkálatok 1,048,159 frt 14 krt, az utóbbiban 73,460 frtot igényeltek. A Drávában teljesített munkálatok 150,000 frtot vettek igénybe. A folyamoktrási munkálatok a Tiszában 203,999 frt 46 kr vettek igénybe és összesen 376,368 köbméter föld emeltetett ki. A Körösnél 378,376 frt összegű munkálatok lettek teljesítve. A Vágnál minden előkészület megtörtént arra, hogy a szabályozási munkálatok rendszeresen kezdesseken meg. A Rába szabályozási munkálatok a jövőhagyott tervek alapján haladnak. A m. kir. államvasutak hosszúsága a nevezett évben 4244 kilométer, a magánvasutaké 4001 kilométer volt: összesen tehát 10.400 kilométer.

Zátorya került hajó. — Viktóriából Kolumbiából táviratozták, hogy e hó 6-ikán az Amphion nevű angol cirkáló hajó, melyen lord Stanley fő kormányzó is rajta volt, Vancouver sziget közelében Zátorya került s csak nagy nehezen menekült meg az elmerüléstől.

Fiume áruforgalma, melyet az osztrák-magyar Lloyd hajói közvetítettek, ez évi októberben következő volt: Kivitelt: liszt 7385-63 mm., gabona 312-77 mm., rizs 1530-60 mm., korpa 212-70 mm., kávé 53-06 mm., ezukor 30-61 mm., papír 881-18 mm., butorok 329-93 mm., különfélék 19860-91 mm., fa 889-123 mm., üres hordók 1431 drb, összes suly 30,597-39 mm., tonna tartalom 25,007 mm. Behozatal: kávé 573-49 mm., rizs 203-21 mm., olaj 570-99 mm., szappan 110-76 mm., zsiradék 75-76, gyümölcs 447-07, kézműárak 182-57 mm., bórmentek 417-79 mm., vasárak 157 mm., bor 881-89 mm., ezet 106-20 mm., eser 1266-97 mm., különfélék 12897-39 mm., összes suly 17891-09 mm., tonnatartalom 22,610 mm.

Nagy drágaság Argentiniában. Buenos Ayresba aligha fognak sokan elkívánczolni Magyarországból, ha elolvassák a következő sorokat, melyeket egy oda telepedett osztrák ir egy szep. 2-ról keletkezett csak az mént megérkezett levélben. Az aranyárgo viláddal jessét ingadozósnak van álvette. Az mindennapi dolog, hogy az agio egy nap folyamában 20-30 százalékkal változik. Az élelmi szereket illetleg meszerű drágaság uralkodik. Egy kilo burgonya 1.25 pezoba, azaz 6.25 frankba papírban, egy náza szén 6.80 pezoba — 34 frankba kerül. A főzések itt ugyszóval megfizethetlen. Egy kis adag paréj, matyet Bécsben 5 krajczaron lehet vásárolni, itt 5 frankba kerül. A ruházati cikkek árai aránylag ép ily drágák. A szegényebb lakosság hangulata ily körülmények között természetesen nem rózsás. Mit ér a munkásnak, ha naponként 2-4 pezot keres is? Hast ugyan vehet, mert ez az országának legelősebb cikke, de nincs se fája, se szene a tüzelésre. Ha a helyzet egyhamar jobbra nem fordul, ugy rendezések várhatók.

A keletindiai posta és a budapest-szalóniki vonal. Mára a keleti vasúti forgalom megnyitása alkalmával szó volt arról, hogy a kelet-indiai posta ezental valószínűleg szárazföldi nton Szalonikín át fog irányítani. Most azt olvassuk, hogy az angol külügyi hivatal tárgyalásokat folytat a szerb kormánnyal azon célból, hogy az indiai posta a jövő tavaszról kezdve Belgradon át Szalonikiba irányíttatnék, miáltal a postaküldemények Angliából Kelet-Indiába két nappal előbb érkeznének meg.

Vasuti összeköttetés Anglia és Franciaország közt. Edward Watkin a következő felvilágosításokat adta az angol sajtónak Anglia és Franciaország tervezett vasúti összeköttetéséről. Két terv forog szóban. Az egyik az, hogy Calais-tól Doverig hidat építenek, a mi két-százmillió forintot meghaladó költségbe kerülne. A forgalom növekedésével a hidat szélesíteni kellene, a mi az előbbi költséget megkétszerezné. Költség tekintetéből ajánlatosabb az alagutépítés, mert nem kerülne többé negyven millió

forintnál, a minek csak felét kellene újra kiadni, ha az alag t bővítésének szüksége forogna fönn. Watkin hozzá-fette még, hogy a szakértők véleménye szerint az alagukat teljesen meg lehet övni a tenger rombolásától.

Az új orosz duna-gőzhajózási társaság, melynek tervéről már hírt adtunk, ugy látszik, csaknyan létesülni fog. Mint Belgradból jelentik, az orosz hajózási társaság 1 millió rubel alapítókével fog megalakulni. A társaság valamennyi szerb dunai kikötőben ügyintézőket fog állítani, melyek többek között azzal is meg fognak bízni, hogy előlegeket adjanak az Oroszországba szállítandó szerb terményekre. A társaság Belgradban és Szendrőben orosz gyártmányúkból mintaraktárakat szandékozik fölláttani.

Az ezüst ára Londonban tegnap 447,50 penes volt unciánként. Ez az ár utóljára 1888. február 12-én jegyztetett. Folyó évi június elején az ár 42 penesre szállott alá.

A rudvas drágulása. A kartellben levő magyar bennerművek a rudvas árárt 100 kilogrammonként 50 krajczárral emeltek.

A nemzetközi pénzüpiacz helyzete az utolsó időben jelentékenyen rosszabrra fordult. Londonból jelentik, hogy a napokban ismét 189,000 font sterlinget küldtek Dél-Amerikába, 100,000 fontot pedig Liszabonba; holott az angol bankba csak 43,000 font sterling folyt. E nagy pénzelvonás következtében a berlini fözsdén tegnap a sterlingárfolyam emelkedett. Berlinben egyébiránt is megdrágult az utolsó napokban a pénz; míg közvetlenül az októberi utolsó után a magánkamatlab 4 3/4 százalékon állt, most 4 1/2 százalékon tesz. Ebből azt kell következtetnünk, hogy a nemzetközi pénzüpiaczon nagy feszültség uralkodik.

Olasz vasúti kölcsön. Rómából távirják: A legújabb kibocsátott 250,000 darab vasúti kötvényre az alairás Olaszország, valamint a külföldi jegyzési bizottság november 14-én veszi kezdet. A kibocsátási árfolyam Olaszországra néve 293 lírában állapítottat meg.

A newyorki kiállítás. Newyorkból jelentik, hogy most már elhatározott a 1892-ik évi világkiállítás. Grant newyorki polgármester felhívta bocsátott ki Newyork polgáraihoz, a melyben tudatja, hogy 5 millió dollár garancia alapra van szükség a kiállítás biztosítására. Október 25-ikén reggel bocsátotta ki az alírásra buzdító felhívást s már 10 órakor reggel alá volt írva félmillió. Vanderbilt, a newyorki központi vasúttársaság, a Claflin és társa egyenkint százezer dollárt ajánlottak fel telefon utján.

Óriasi ciklon. Giardiniben, Szicília szigetén, iszonyu ciklon dühöngött, mely körülbelül ezer méter hosszú területen több házat elpusztított, a falakat ledöntötte, a kapukat, ablakokat elhorlta s a fákat tövéstől kifacsarta. A halpiacz teljesen el van pusztítva. Embereket szerencsére nem esett a viharok áldozatul.

Szerkesztői üzenetek.

„Állami tisztviselőink anyagi helyzete”. Minden ízében igaz, a mit ír, de nem közölhetjük, mert rettenetes komoly. Ha azonban rááll arra az alkura, hogy a ezek högyibe odapöndörítsük: „Chinai, vagy szibériai saját külön tudósítónktól”, akkor isten neki! megversztjük a jövő heti tárcánkban. Itt ugyis csak az a fő dolog, hogy olvassák. Ezt is megfizethetlen kívánságunk kell tekintenie. Azt pedig tartsa különös szerencséjének, hogy többet is tudna emi, mint a mennyire a fizetése futja. Sajnálmi mi jobban tudjuk azokat az ember-társainkat, a kiknek hosszabb az ebédjük, mint az étvágyuk. — O. P. Megbírja a parókia?

Felölös szerkesztő: Mócs Zsigmond. Társ-szerkesztő: Cs. Papp József.

